

ELOKU

Kiväärin tukki on tummaa puuta ja se on käden kohdalta karhennettu. Kun nostan sen poskelle, lämmin puu on kuin mummon käsi. Katselen tähtäimen yli pusikkoon ja näen liikettä: varma tunnistus. Laukaistaessa kuuluu pamaus ja tuiskahdus ja ase repeää ylöspäin. Sylki lentää. Näen kuinka laukauksen pamahtaessa kauriin loikka katkeaa.

Lastaan kiväärin lavalle. Vien sen vanhaan kernipöytäliinaan käärittynä muuten tyhjänä olevan lavan aivan etureunaan. Lavalla on hiekkaa ja olen kaatua. Autolla on varmaan viimeksi viety soraa. Kivääri on hyvässä tallessa, kun se on muuttokuorman takana.

Isällä ja äidillä on kesäloma, joka menee nyt muuttohommiin emmekä pääse mummolaan. En tiedä onko uudessa paikassa erämaita niin kuin täällä. Se on keskellä kaupunkia, mutta en ole päässyt siellä vielä käymään. Täällä on kodin takana kallioita ja metsää. Kallion päällä on niin tasainen paikka, että kylän nuoret pelaavat siinä lentopalloa. Tolpat ovat ruosteiset ja vinossa ja verkko roikkuu. Minä en ole vielä päässyt mukaan, mutta saan katsella peliä. Joskus joku tyttö ja poika menevät sivummalle metsään, ilmeisesti lepäämään ja palaavat sitten taas peliin.

Lavalle lastataan myös punainen rattikelkka. Ratti on valkoinen. Sain rattarin edellisenä jouluna lahjaksi. Asumme hyryläisinä omakotitalon yläkerrassa laitakaupungilla. Ennen kuin pääsin käyttämään kelkkaa, pohjaan kirjoitettiin nimeni Mikko S. Isä käänsi kelkan nurinpäin ja avasi pienen maalipurkin ruuvimeisselin terällä. Maalin tuoksu sekoittui asunnon tuoksuun. Se oli puun ja avovintin tuoksu, joka tunkeutui sisälle, vaikka vintille katon lappeen alle johtava ovi oli kiinni. Vintillä kuivattiin pyykkejä. Se on pelottava paikka. Laudat notkuvat askelten alla ja sahanpuru tarttuu sukkiin.

Maali piti sekoittaa puutikulla. Pinnassa ollut kirkas liemi muodosti ensin ruskeita kuvioita valkoiseen pintaan ja muuttui sitten osaksi sitä. Isä pyyhki tikun puhtaaksi sanomalehdellä ja alkoi piirtää kirjaimia yksi kerrallaan. Kun isä kastoi tikun maaliin, tuli kirjaimeen paksumpi kohta. Kirjain kirjaimelta sain nimen ja kelkka omistajan. Tuntui kuin minut olisi kastettu uudelleen, vaikka en siitä mitään muista. Alakerrassa asuvan perheen tytöt olivat lukeneet minulle ääneen sinisestä vauvakirjasta, jossa lapsi oli saatettu sinne, missä on hieno hietakehto. En oikein ymmärtänyt, mitä hienoa siinä oli.

Kun nimi oli pohjalaudassa, kelkka jätettiin ylösalaisin kuivumaan ja maalipurkin kansi pantiin kiinni. Kannen isä naputteli huolellisesti tiiviiksi pienellä vasaralla. Mistä sitä tietää, vaikka tulisi uusia nimiä tai uusia tavaroita nimettäväksi.

Rattikelkka on niin painava, että minä en jaksa nostaa sitä lavalle.

Talkoomuuttomies tekee sen. Kivääri on jo piilossa muiden tavaroiden takana. Yksi mies on lavalla vastaanottamassa tavaroita, joita toinen ojentaa. Vain sohvan ja pöydän kantamiseen tarvitaan kaksi miestä. Enimmäkseen tavarat ovat pahvilaatikoissa, joita on haettu kaupasta. Yhdessä laatikossa lukee ”bananas” ja toisessa ”extra prima”. Minun käsketään pysyä poissa jaloista.

Synnyinkoti on jäämässä taakse, vaikka enhän minä siellä ole syntynyt. Olen syntynyt kättilöopistolla. Se on keskikaupungilla. Isä on näyttänyt minulle paikan joskus ohi kulkiessa. Se on nyt pelkkää pusikkoa, mutta kai siinä joku kättilökoulu on ennen ollut.

Omakotitalon yläkertakotia ympäröivät metsät ja kalliot. Naapurin pihamökissä asuu Liisa miehensä kanssa. Sen jälkeen, kun se meni naimisiin sitä ei ole pihalla näkynyt. Käyn vielä ennen muuttoauton lähtöä sanomassa Liisalle heihei. Asunto on pieni, vain yhden huoneen kokoinen. Huoneessa on syvennys alkoholi tai alkovi - en koskaan muista kumpi - jossa on sänky ja sängyn päädyssä seinällä puuristi, jossa roikkuu mies naama vääränä.

- Mitä pahaa toi on tehnyt?

Liisa alkaa itkeä ja ottaa ristin pois seinältä. Hänen tulee varmaan ikävä minua niin kuin minunkin häntä. Lähteminen on jäämistä urhoollisempaa. Minä lähden, mutta hän jäisi piharakennukseen miehensä ja kasvavan mahansa kanssa.

Muuttoauto on Scania. Siinä on pitkä nokka ja avolava. Ohjaamoon ei mahdu autoilijakuskin lisäksi muita kuin isä ja minä. Joka kerta kun kuski vaihtaa vaihdetta keskellä lattiaa olevalla pitkällä kepillä, hänen kätensä osuu polviini.

- Katsos poika, vaihtamisessa tarvitaan välikaasua tai kaksoispoljentaa kun ei ole synkronilootaa.

En ole ensimmäistä kertaa kuorma-auton kyydissä. Kojelaudassa on nappeja ja hanikoita, joita autoilija taitavasti käyttää. Ohjaamossa tuoksuu rasva ja haljasnahkainen rukkanen. Saan kääntää vilkkua silloin kun käännytään. Vilkut nousevat ja kun mennään suoraan käännän vipua uudestaan ja ne laskevat.

Kuskilla on kiiltävälippainen lakki. Se on päältä rasvassa. Oloni on miehekäs kun kuski laittaa lakin päähäni. Se on märkä, haisee kitkerälle ja putoaa silmille. Onneksi peileistä näkee, että muut tulevat perässä Pertti-sedän Skodalla.

Taakse jää lapsuuskoti. Kuljetaan ohitse kiviveistämön ja hautuumaan, kohti keskikaupunkia ja lähemmäs isän työpaikkaa. Vatsaan koskee ja heilutan jalkoja penkkiä vasten. Tekee mieli hyppiä. Penkin pinta on kiiltäväksi kulunut ja se vie minua eteenpäin,

kun kuski jarruttaa. Auton kiihdyttäessä menen taaksepäin. Jalat eivät yllä lattiaan. Ohjaamon takaseinässä on pieni kalteri-ikkuna ja siitä näkyy lavan etureuna. Kivääri on sen takana.

Ylitämme joenniskan pitkin siltaa, jolla olemme olleet keväällä katsomassa jäiden lähtöä. Nyt ruskea vesi kyntää vapaasti vihreässä tunnelissa ja putoaa ryöppynä mereen. Scania kääntyy isolta kaupunkiin vievältä tieltä pienemmälle. Vaihdekeppi osuu polveeni ja moottori mouruaa, kun autoilija pyörittää taitavasti kerrostalon pihaan ja kääntelee Scanian lava edellä B-portaan eteen. C-portaan edessä poikajoukko katselee meitä. Noille minä vielä näytän kiväärini. Jostain on juttu aloitettava; annan poikien kokeilla sitä varovasti käsissään, mutta tyhjänä.

Kuormaa puretaan hitaasti. Raahaan rattikelkan pyörävarastoon, sellainen on kerrostalossa. Varastossa lojuu polkupyöriä, potkukelkka ja rattikelkkoja – samanlaisia kuin minulla ja isompia joissa on pitkä penkki ja kahvajarru. Seinässä on telineet suksille ja sauvoille. Niissä ovat pystyssä järviset, karhut, peltoset ja valtoset. Yhdestä suksesta on kärki poikki. Jos kärki olisi ehjä, siitä voisi tehdä miniskimban. Rottinkisauvat roikkuvat nauloissa, joistakin sommat kadonneet. Nurkassa on lastenvaunut. Ne ovat siniset, isopyöräiset ja pyöreäpohjaiset. Pyörävarastossa tuoksu hyvältä. Kumin, rasvan, pölyn, suksitervan ja salaperäisen tuoksu. Varastossa on kuuma. Seinän takana pannuhuone humisee.

Muuttomiehet vievät viimeiset laatikot lavalta uuteen kotiin toiseen kerrokseen. Poikajoukko potkiskelee rappurallia viereisen portaan edessä ja katselee meihin päin. Kankean lavalle hakemaan kivääriäni nyt, kun muut tavarat on raivattu pois sen edestä.

Kivääri vaan ei olekaan siinä mihin sen jätin. Sitä ei ole missään. Kukaan ei ole nähnyt sitä, kukaan ei ole ottanut sitä lavalta pois ja silti se on poissa. Mieleeni ei mahdu, mitä on voinut tapahtua. Minua hytisyttää, vaikka on kesäpäivä. Pojat ovat menneet omiin koteihinsa.